

« zurück blättern vor »

SZPRYNC subst. m., ab 1691; auch *szprinc*. **1** ‘Sprung, Luftsprung, Satz’ – ‘podskok, sus’: (1691) 1907 Pot.Ogr.Fr.1 37 *Rozumiał obiecałto i pewne sylaby, Pyska na chleb, za zdrowie nie otworzył baby, Ażeś mu pannę wspomniął, umiał różne szprince, Nie mógł zginąć, bo wszystkie pamiętał gościńce.* ○ (1691) 1907 Pot.Ogr.Fr.1 128 *Jakie w tańcu korbety, jakie spryńce robi: Wszyscy chwala.* ○ (1914) 1950 Sier.Now. 114, DOR *Takie szprynce wyrabiał nogami, takie wycinał piruety, że oczarował Amerykanów.* ○ [LBel.] vor 1915 Sw *W uniesieniu radości wyprawiał najpocieszniejsze szprynce.* – Sw, DOR (przestarz.). **2** ‘Scherz(e), Faxen, Unfug’ – ‘żart(y), kawał(y), figle’: 1867 Prz.Tyg. nr 6 s.47, WIECZ *Ja bym wam jeszcze więcej pokazał, jakie to tam mamy szprynce i różne stroblaszy. Ale się już spieszę.* ○ 1876 Kal.Muchy s.5, WIECZ *I urwisowskie lubiąc szprynce, skakała Frania z chłopców rojem.* ○ (1874–1912) 1953–1956 Prus Kron. II 28, DOR *Pilnowałabyś tam lepiej bydła, a nie szprynce stroiła.* ○ 1894 Dyg.Wint 22, WIECZ *A ten nam szprynce takie wyrabiał, że się człowiekowi czasem źle robiło.* ○ 1923 Dąbr.Ig.Matki 441, DOR *Obaj odmłodnieli, stali się niemal chłopczykami, wyprawiającymi szprynce i figle.* – Sw, DOR (przestarz.). **3** ‘Bengel, Schlitzohr, Schelm’ – ‘urwis, psotnik, spryciarz’: 1890 Kur.Codz.nr 219 s.1, WIECZ *Ty... szpryncu jakiś?* ○ 1935 SGU 22, WIECZ – Sw, DOR. **4** ‘Ausflucht, Ausrede, hinterhältiger Trick’ – ‘wykręt, wybieg, podstęp’: (1908) 1949 Żer.Dzieje II 110, DOR *Poczytywał owe tryumfy oraz najrozmaitsze kręctwa i szprynce za zwycięstwa “narodu”.* ○ [LBel.] †1912 Prus, Sw *Sam nieraz za różne szprynce bywał pod sądem.* – Sw, DOR (przestarz.). ◇ **Var:** *szprinc* subst. m., [hapax] (1691) 1907 Pot.Ogr.Fr.1 128; *szprync* subst. m., (1691) 1907 Pot.Ogr.Fr.1 37 – Sw, DOR. ◇ **Etym:** **1** mhd. *sprenze* subst. m., ‘Geck, Stutzer’, HEN, nur für Inh. 3. **2** nhd. *Springer* subst. m., ‘einer, der springt; Bezeichnung für ein heranwachsendes Kind, Bezeichnung für einen Gauner’, GRI, nur für Inh. 3. **3** nhd. *sprinzeln* v., ‘unkeusch blinzeln, mit einem Mädchen schäkern’, GRI. ◇ **Der:** *spryncować* v., ‘springen, herumspringen u.dgl.’, bel. seit 17.Jh., zuerst geb. BRÜCKNER SE, nur für Inh. 1; *spryzle* subst. pl., bel. seit 17.Jh., zuerst geb. BRÜCKNER SE, nur für Inh. 2. ♦ Die Beleglage ist sehr unbefriedigend; einige Belege für das Verb, datiert, ohne weitere Präzision, auf das 17.Jh., finden sich bei BRÜCKNER SE: *serce spryncuje* ‘sadzi się na szprince’, *konik spryncuje*; ‘harcuja, spryncują Niemcy’. Daraus ist nicht möglich zu entscheiden, ob das Verb oder das Substantiv primär ist. Im ersten Fall wäre die Etymologie klar (s.o.), im letzteren wäre vielleicht an eine Kontamination von mhd. *sprenze* mit *springen* zu denken. Brückners Etymologie (zum mhd. *Sprünge*) erklärt das Phonem /c/ nicht.

« zurück blättern vor »